

KUR'AN VE HADİSLERDE GENÇLİK DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ*

Şuayip ÖZDEMİR**

Rahime KAVAK***

ÖZET

Gençlik; çocukluk ve erişkinlik arasında yer alan gelişme ve bağımsız yaşamaya hazırlanma ile birlikte bedensel, toplumsal ve ruhsal olgunlaşma dönemidir.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de, peygamberlerin ve inançlı kimselerin gençlik dönemlerinde yaşadığı olaylardan örnekler vererek gençlik için bir rol model ortaya koymaktadır. Hadislerde de gençlik için rol modellerin var olduğu görülmektedir.

Tevhid mücadelesi, zorda kalanlara yardım etme, sabır, iffet, edep, haya, cesaret, metanet, kararlılık, düşüncesini açıkça söyleme, iyi örnek olma, sıkıntılara göğüs germe, sorumluluk bilinci, ince fikirli olma, tevbe etme, kötülüğe iltifat etmeme, tevekkül, iyilikseverlik, güzel ahlaklı olma, genç yaşta ilim öğrenme ve genç yaşta Allah'a çokça ibadet etme Kur'an ve hadislerde gençlerle ilgili yer alan övgü dolu ifadeler olarak önem arz etmektedir.

İslam'ın ilk tebliğ edildiği yıllarda, dini kabul edenler arasında gençler önemli bir yer tutmaktadır. Gençler dini, ilmi, askeri, idari, siyasi, sosyal alanlarda çok önemli görev ve sorumluluklar üstlenmişler ve önemli devlet görevlerinde bulunmuşlardır.

Günümüzde bir arayış içerisinde olan ve yön bulmak isteyen gençlere değer verilmeli, gençlerle yeterince ilgilenilmeli, Kur'an ve Sünnette gençlikle ilgili ifade edilen değerler onlara öğretilmeli, Kur'an ve sünnetten örnekler sunulmalıdır. Bu nedenle çalışmamızda Kur'an ve hadislerde gençlik ve gençlerle ilgili yapılan vurgulara yer verilmiş, Kur'an ve hadisler doğrultusunda gençlik döneminin özellikleri ana hatları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Gençlik Dönemi, Kur'an'da Gençlik Özellikleri, Hadislerde Gençlik Özellikleri, Dini Şuur.

---

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi, El-mek: sozdemir@amasya.edu.tr

*** Arş. Gör. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri- Din Eğitimi, El-mek: rahime.kavak@hotmail.com

THE CHARACTERISTICS OF THE YOUTH IN THE KORAN AND HADITHS

ABSTRACT

The youth is the period of growth, spiritual maturation and the preparation for independent living as well as physical, social and spiritual maturation occurs between the childhood and the adulthood.

The Almighty Allah declares a role model for the youth giving examples from the experiences the prophets and the faithful people had when they were young in the Koran. There are also some role models in hadiths.

Amalgamation struggle, helping the ones who are in trouble, patience, chastity, manners, modesty, courage, resoluteness, determination, saying the thought openly, being a good example, facing difficulties, conscience of responsibility, having kind thought, pledging, not complementing to malignity, resignation, kindness, having social ethics, learning science in young age and worshipping to God a lot in young age are important as expressions of tribute about young people in Quran and hadiths.

In years when Islam was first announced, young people have an important place among the ones who accepted religion, Young people took responsibility in religious, scientific, military, administrative, political and social fields and performed important governmental missions.

At the present time, the young who are in search of and try to find their direction must be valued and be cared of and taught the morals about the youth in the Koran and Sunnah and given model samples from the Koran and Sunnah. For this reason, in our study the emphases about the young stated in the Koran and hadiths were discussed and the characteristics of the youth were explained through the Koran and hadiths.

KeyWords: Youth, the Period of Youth, the Characteristics of the Youth in the Koran, the Characteristics of the Youth in the Hadiths, Religious Consciousness.

Giriş

Gençlik; çocukluk ve erişkinlik arasında yer alan gelişme ve bağımsız yaşamaya hazırlanma ile birlikte bedensel, toplumsal ve ruhsal olgunlaşma dönemidir.¹ Gençler, gençlik çağına gelinceye kadar farklı gelişim dönemlerinden geçerek birçok alışkanlığa ve bilgi birikimine sahip olurlar. Onların nasıl bir kişilik yapısına sahip olacakları gençlik dönemine kadar edindikleri bu alışkanlıklara ve bilgi birikimine bağlıdır. Önemli olan, gençlerdeki bu birikimi ortaya çıkarmak, olumlu yönde geliştirmek, onlara görev ve sorumluluk bilinci kazandırmaktır.

Kur'an-ı Kerim'de gençlerle ilgili övgü dolu sözler yer almaktadır. Gençler Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın bir lütfu olarak beyan edilmekte ve onların itina ile yetiştirilmelerinin önemi

¹ Atalay Yörükoğlu, *Gençlik Çağı*, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1990, s. 13.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

vurgulanmaktadır. Hadislerde de gençlerle ilgili övgü dolu ifadelerle rastlamaktayız. İnce fikirli olma, tevbe etme, kötülüğe iltifat etmeme, güzel ahlaklı olma, genç yaşta ilim öğrenme ve genç yaşta Allah'a çokça ibadet etme bunlardan bazılarıdır.

Gençlerin Kur'an ve hadislerde geçen ve övgü dolu ifadelerle anılan değerlerle yetiştirilmeleri, onların sağlam bir kişilik yapısına sahip olmaları açısından son derece önemlidir. Gençlerin Kur'an ve hadislerde hangi özelliklere sahip olduğu ve hangi duyguların tesirinde kaldığı gibi hususların açıklığa kavuşturulması bu açıdan üzerinde durulmaya değerdir.

Bu araştırmada, Kur'an ve hadislerde gençlik ve gençlerle ilgili yer alan ifadelerle yer verilecektir. Kur'an ve hadisler doğrultusunda gençlik döneminin özellikleri açıklanacaktır.

A- Kur'an'da Gençlik Dönemi ve Özellikleri

Kur'an-ı Kerim'de gençlik anlamında sabiyy, ğulâm, fetâ ve türevi kelimeler geçmektedir. Ergenlik dönemini ifade etmek için ise belağa kavramı kullanılmıştır. Belağa eşüddeh ise ergenlik çağına ulaşmak, fiziksel erişkinlik anlamına gelir.² Nur sûresi 59. âyette “ergenlik çağına ulaşmak” anlamında kullanılmaktadır. “Çocuklarınız ergenlik çağına girdiklerinde, kendilerinden öncekiler (büyükleri) izin istedikleri gibi onlar da izin istesinler.”³

Ergenlik dönemi, gençlik çağıının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Ergenlik dönemi buluğa erme ile başlar. Ergenlik döneminin tüm aşamaları her bireyde aynı sırayı izlemekle birlikte zamanlaması bireyden bireye farklılık gösterir. Ortalama olarak kızlar erkeklerden bir buçuk iki yaş önce buluğa girerler ve ergenlik dönemi yaklaşık altı yıl sürer.⁴ Bu dönemde artık çocukluk sona ermiştir. Sorumluluk alma ve onun gereğini yerine getirme bilinci ortaya çıkmaya başlamıştır.

Ğulâm kelimesi Kur'an'da on iki ayette,⁵ “ğilman” ise bir ayette⁶ geçmektedir. Kur'an'da cennete gidenlere verilen nimetler sayılırken “çevrelerinde, ebedî yaşamaya erdirilmiş gençlerin (vildân)”⁷ ve “sedefteki inciler gibi gençlerin (ğilman)”⁸ dolaştığından bahsedilir.

Kur'an-ı Kerim'de “ğulâm” diye isimlendirilen çocukların hepsi en azından buluş çağına kadar yaşayan çocuklardır. Buna göre çocuğun “ğulâm” diye isimlendirilmesi ergenlik çağına olan işaretin veya isteğin bir şekilde ifade edilmesidir.⁹ Kur'an-ı Kerim'de genç, delikanlı anlamında kullanılan kelimelerden biri de fetâdır. Bu anlamda “fetâ” ve çoğulu olan “fitye” ve “fityân” kelimeleri Kur'an'da dört ayette geçmektedir. Bunlardan birinde Hz. İbrahim, “Onları (putları) diline dolayan bir genç (fetâ) işittik, kendisine İbrahim deniliyormuş.”¹⁰ birinde Hz. Yûsuf'un iki zindan arkadaşı, “Hapse, onunla beraber, iki genç daha girdi...”¹¹ diğer ikisinde ise mağaraya sığınan gençler (ashab-ı kehf) den söz edilmektedir. “Birkaç genç (el-titye) mağaraya sığınmış: “Rabbimiz! Katından bize rahmet ver ve işimizde doğruyu göster, bizi başarılı kıl” demişlerdi”.¹² “Biz sana onların haberlerini gerçek olarak anlatıyoruz: Onlar Rablerine inanmış gençlerdi. Biz

² Ebul-Kasım Hüseyin bin Muhammed Ragıb el-İsfehani, *el-Müfredat fi'l-Garibil-Kur'an*, (thk. Muhammed Seyyid Geylani), Darül-Marife, Beyrut, ty., s. 60.

³ Nûr, 24/59.

⁴ Nuray Senemoğlu, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya)*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 27.

⁵ Âl-i İmrân, 3/40, Yûsuf, 12/19, Hicr, 15/53, Kehf, 18/74, 80, 82, Meryem, 19/7, 8, 19, 20, Saffât, 37/101, Zâriyât, 51/28.

⁶ Tûr, 52/24.

⁷ Vakıa, 56/17.

⁸ Tûr, 52/24.

⁹ el-İsfehani, *el-Müfredat fi'l-Garibil-Kuran*, s. 364.

¹⁰ Enbiya, 21/60.

¹¹ Yûsuf, 12/36.

¹² Kehf, 18/10.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

de onların hidayetlerini artırmıştık.”¹³

F-t-y kelimesi kökünden gelen “iftâu” şeklindeki mastar, “yorumlamak, isabetli yorum yapmak, bilinmeyen bir husus hakkında açıklama getirmek, düşünüp cevabını bulmak gibi anlamlara gelmektedir.¹⁴ Bu yorumlama neticesinde ortaya çıkan sonuca fetva denmektedir. Bunun yanı sıra başka bir türevi (istefâ) sormak, öğrenmek ve istemek anlamlarına gelmektedir.¹⁵

Gençlerde buluş çağının hemen başında soyut düşünmenin başlaması, olayları yorumlama kabiliyetinin ortaya çıkması, sorup öğrenme arzusunun artması ve bir şeyin varlık sebebi hakkında birden çok sebepler araştırma ve görünenin ötesinde nedenler arama gibi özelliklerle bu anlam arasında olumlu bir ilişkinin bulunduğunu söyleyebiliriz.¹⁶

Gençlik dönemi ile ilgili ayetler incelendiğinde bu döneme ait bir takım genel özellikler sıralamak mümkündür:

a- Soyut Düşünme, Akli Muhakeme ve Dini Şuurun Uyanması

Çocukta dini hayat, duygusal bir düşünce özelliği içerisinde kendini gösterir. O, inandığı şeylerin derinine nüfuz etmeden, onları tam anlamıyla kavramadan dini bir inanç geliştirir. Bu, çocuktaki somut olaylar dünyası dışında kalan gerçeklikleri algılamaya güç yetiremeyen bir zihin yapısının tabii bir sonucu olmaktadır. Ergenlikle birlikte çocuğun duygu ve düşünce dünyasında derinlik ve genişlik yönünden büyük bir kapasite ortaya çıkar. 12-13 yaşlarında başlayan soyut düşünme kabiliyeti, toplum kültürü çerçevesindeki tecrübelerin yardımıyla problem tahlilleri ve yüksek seviyeli genellemeler yapmaya sevk eder.¹⁷ Soyut düşünme kabiliyeti sayesinde genç, dinin hakikatlerini daha doğru algılayabilmekte, Allah, melek, kıyamet, ahiret, cennet ve cehennem gibi soyut kavramları anlayabilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de nedensel düşünme tarzıyla olayları açıklamaya çalışma ve varlığı anlamlandırma gayreti içerisinde soyut bir Tanrı anlayışına yönelme davranışının sembolü olarak Hz. İbrahim'i örnek olarak verebiliriz. Önce gecenin karanlığında gördüğü ayı, yıldızı ve daha sonra güneşi “İşte rabbim budur” deyip nitelendirerek somut bir âlemden Tanrı arayışına giren Hz. İbrahim, batan ve kaybolanları tanrılığa layık bulmayarak yeryüzünü ve gökleri yoktan var eden soyut Tanrı anlayışına yönelmiştir.¹⁸

Gençlik döneminde soyut düşünce ile birlikte dini şuurun uyanışı başlar. Ergende dini şuurun uyanması, zihni gelişime bağlı olmakla birlikte aynı zamanda ruhi yapıda yaşanan duygusal karışıklıkların etkisiyle de meydana gelir. Bu durum onun kendini yeni bir oluşumun içinde hissetmesini sağlamakla birlikte ergende bir şaşkınlık hali meydana getirir. Bu şaşkınlık içerisinde genç için dini değerler ve inançlar önem kazanır.¹⁹ Böylece gencin duygusal yönde yaşadığı iniş çıkışlar çocukluk döneminde yaşanan ancak dışa vurulmayan dini duyguları açık şuur seviyesine çıkartır. Bu durumda ergen dini bir arayış ve özlemle dünyaya yönelir. Ruhun duygusal derinliğinden hız alan bu dini arayış zihinsel gelişimle birlikte şuurlu bir dini uyanışı hazırlar.²⁰ 12-13 yaşlarından itibaren büyükler gibi bir din anlayışı gelişmeye başlar. Bu yaşlar, “dinî uyanış ve gelişim” yaşları olarak da nitelendirilebilir.²¹ Dini uyanış ve gelişimin başlaması ile birlikte 12

¹³ Kehf, 18/13.

¹⁴ İbn Manzur, *Lisan'ülArab*, C. XV, Beyrut, ty., s. 147.

¹⁵ İbn Manzur, *Lisan'ülArab*, s. 148.

¹⁶ Turgay Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, Düşünce Kitabevi, Bursa, 2002, s. 141.

¹⁷ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993, s. 267

¹⁸ Enam, 6/76-79.

¹⁹ Hökelekli, *Din Psikolojisi*, s. 268.

²⁰ Hökelekli, *Din Psikolojisi*, s. 268; Antoine Vergote, “Ergenlikte Din”, (Çev. Erdoğan Fırat), *AÜF Dergisi*. S. 24, 1953, s. 585.

²¹ Hökelekli, *Din Psikolojisi*, s. 268.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

yaşına kadar anne-babanın ve çevrenin telkin edip benimsettiği din anlayışından yavaş yavaş bireysel kanaatlere dayalı olarak benimsenecek dinî gelişim sürecine geçilir.²²

Gençler içinde buldukları gelişim döneminin özellikleri sebebiyle mevcut sosyokültürel yapıyı ve değerleri tenkit ve sorgulamaya meyilli olurlar. Zira Ashab-ı Kehf, putperest bir kavmin içinde Allah'ın varlığına ve birliğine inanmış, bu inançlarını açıkça dile getirerek içinde buldukları topluma karşı çıkmış, taşlanarak öldürülmekten veya zorla din değiştirmekten kurtulmak için mağaraya sığınmışlardır. Kur'an-ı Kerim'de bu gençlerin hakkı kabul ve Allah'a iman konusunda toplumlarından farklı bir sağduyuya sahip olduklarına işaret edilmektedir.²³ Bu yüzden Kur'an'da bu gençlerden "Rablerine inanmış gençler" şeklinde söz edilmektedir.²⁴

İlk Müslümanların büyük çoğunluğunu gençler oluşturmuştur.²⁵ Gençlerin İslam dinine rağbeti o kadar çoktu ki, hicret sırasında Ubeyde b. Haris gibi oldukça yaşlı bir-iki kişi dışında, Müslümanların çok büyük ekseriyeti Müslüman oldukları zaman otuz yaşın altında idi.²⁶

Sonuç olarak, gençlerin inanmaya yatkın olmaları; düşünme, akletme, anlama vb. insani melekelerin henüz dış tesirlerin etkisiyle fitr'i özelliklerini kaybetmediği ve tümüyle aktif olduğu bir gelişim dönemi içinde bulunmadan kaynaklanmaktadır.²⁷

b- Toplumsal Olaylarla İlgilenme/Yardımlaşma

Bir mü'minin kendi nefsinin ıslah ettikten sonra başkalarına iyiliği emredip onları kötülükten sakındırması Kur'an-i bir emirdir.²⁸ Kur'an-ı Kerim'de gençler tasvir edilirken de onların toplumsal olaylarla ilgilenen ve insanlara yardım eden yönlerine dikkat çekilmektedir. Mesela ayetlerde Hz. İbrahim'den bahsedilirken²⁹ müşrik babasını tevhide çağırması, iyilik ve yardıma yakın çevresinden başlaması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca onun canını tehlikeye atarak kalplerdeki batıl inancı sarsmak amacıyla putları kırması da aynı amaca yöneliktir.

Aynı zamanda Hz. Yusuf'a zindan arkadaşlarının "Muhsin"³⁰ diye hitap etmesi onun etrafındakilere fazlasıyla maddi ve manevi yardım ettiğinin göstergesidir.³¹ Önemli işlerde yardımlaşmanın gerekliliği baba-oğul ilişkisi içerisinde Davut ve Süleyman'ın içtihadî hüküm vermelerinde gözler önüne serilmiştir.³²

Hz. Peygamber gençliğinde toplumda yaşanan zulüm ve adaletsizliği önlemek amacıyla Hıfz'ül-Fudul Cemiyetinde aktif rol oynamıştır.³³ Gençliğinin sonlarında Kâbe'nin tamirinde bulunmuş, Hacer'ül-Esved'in yerine konulması sırasında ortaya çıkan anlaşmazlığın giderilmesinde hakem seçilmiştir.³⁴ Bu durum onun toplumsal konulardaki duyarlılığını

²² M. Naci Kula, "Gençlik Döneminde Kimlik ve Din", (Ed. Hayati Hökelekli), *Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2002, s. 38.

²³ M. Emin Ay, "Kuran'da Gençler ve Gençlik Değerleri", *Gençlik Dönemi ve Eğitimi II*, Ensar Neşriyat İstanbul, 2003, s. 31, 32.

²⁴ Kehf, 18/13.

²⁵ Kula, "Gençlerimize Peygamberimizi Nasıl Anlatalım", *Hz. Muhammed ve Gençlik*, TDV Yayınları, Ankara, 1995, s. 68.

²⁶ Montgomery Watt, *Hz. Muhammed Mekke' de*, (Çev. Rami Ayas-Azmi Yüksel), AÜİF Yayınları, Ankara, 1986, s. 102; Abdurrahman Kurt, *Sosyal İman: İmanın Toplumsal Yansıması*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 2001, s. 120-124.

²⁷ Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 155.

²⁸ Al-i İmran, 3/ 104, 110, 114, A'raf, 7/157, 199, Tevbe, 9/71.

²⁹ Enam, 6/74

³⁰ Yusuf, 12/36

³¹ İlhami Günay, *Kur'an'da Gençlik ve Gençler*, Pınar Yayınları, İstanbul, 2010, s. 87.

³² Enbiya, 21/78-79

³³ Hüseyin Algül, "İnsani İlişkiler Açısından Hz. Muhammed", *Hz. Muhammed ve Gençlik*, TDV Yayınları, Ankara, 1995, s. 17.

³⁴ Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik İbn Hişam, *Es-Sîretü'n-Nebeviyye*, Daru'l-Fikr, Mısır, 1357, s. 201.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

göstermektedir.

c- Haya ve İffet Koruma

İffet insanın bedenî ve maddî hazlara karşı aşırı düşkünlükten korunmasını sağlayan erdemi,³⁵ hayâ ise kınanma endişesiyle kurallara aykırı davranmaktan kaçınmayı ve bunu sağlayan duyguyu ifade etmek üzere kullanılan ahlaki bir terimdir.³⁶

Kur'an-ı Kerim'de, her biri birer genç şahsiyet modeli olan Hz. Yûsuf, Hz. Mûsâ, Hz. Şuayb'ın kızları ve Hz. Meryem iffet ve hayâ örnekleri sunmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de Yusuf sûresi gençlik dönemindeki bir insan için, zor bir sınav niteliğindeki cinsel dürtüler karşısında bir gencin iffet ve sabır timsali oluşundan bahseden ayetlerle örülüdür.³⁷ Hz. Yusuf efendisinin hanımının ahlaksız teklifi karşısında iffetini koruyarak Rabbine sığınmıştır.³⁸

Hz. Mûsâ ile Hz. Şuayb'ın kızları arasında geçen olayda da iffet ve hayâ örneklerini görmekteyiz. Hz. Musa subaşında karşılaştığı ve babasının eve davetini getiren kızın edep ve hayâsına³⁹ aynı şekilde karşılık vererek iffet örneği sergilemiştir.

Kur'an'da iffet ve hayâ timsali bir diğer genç şahsiyet de Hz. Meryem'dir. Allah'ın dilemesiyle Hz. İsa'ya hamile kalan Hz. Meryem'in namuslu ve iffetli bir kişi iken böyle bir durum karşısında insanlara bunu nasıl şekilde izah edeceğinin sıkıntısını yaşaması onun iffetini göstermektedir.⁴⁰

Hz. Meryem, Kur'an-Kerim'de “Allah’u Teâlâ’nın dünyadaki bütün kadınlara üstün kıldığı”⁴¹ bir şahsiyet olarak tanıtılmakta, en önemli vasfının, iffet, hayâ, edep ve takva olduğu, kendisini ibadete verdiği, en zor zamanlarda bile teslimiyetinden hiçbir şey kaybetmediği ifade edilmektedir.⁴²

İslam'a göre hayâ bireyin özgüvenini, öz saygısını, ruh sağlığını ve Allah'a olan yakınlığını garanti eden bir davranış olarak kabul edilir. Hayâ duygusu sayesinde insan, kendini küçülten, benliğini değersizleştiren fiil ve davranışlardan uzak durarak benliğini korur.⁴³ Bu nedenle Kur'an'da⁴⁴ ve hadislerde⁴⁵ bütün insanlık için örnek bir şahsiyet olan Hz. Peygamber'in yüksek bir hayâ duygusu taşıdığı vurgulanmıştır. Buna göre hayânın gençliğe değer ve şahsiyet kazandıran önemli bir ahlaki erdem olduğunu söyleyebiliriz.

d- İyi Örnek Olma

İnsanlar iyi örnekleri kendilerine model almaya uygun bir fitratta yaratılmışlardır. Bu fitrî yapı, çocukların ebeveynini büyük bir hayranlıkla örnek alarak taklit etmesinde görülmektedir. Gençlik çağı başlarında görülen kuşak çatışmasının önemli bir nedeni, gencin büyük bir hayranlıkla yolundan yürüdüğü anne-babasının söz ve davranışlarında gördüğü tezatlardır. Kur'an-ı Kerim peygamberleri insanların önderleri olarak sunmakta ve onların yapmalarını istediği vazifeleri, onları örnek vererek telkin etmektedir.⁴⁶ Bu durum Hz. İbrahim ve Hz. Muhammed'in şahsında

³⁵ Mustafa Çağrı, “İffet”, *DİA*, İFAV Yayınları, C. 21, İstanbul, 1989, s. 506

³⁶ Çağrı, “Haya”, *DİA*, İFAV Yayınları, C. 16, İstanbul, 1997, s. 554.

³⁷ Ay, “Kuran’da Gençler ve Gençlik Değerleri”, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi II*, s. 23.

³⁸ Yusuf, 12/23-24.

³⁹ Kasas, 28/25.

⁴⁰ Ay, “Kuran’da Gençler ve Gençlik Değerleri”, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi II*, s. 33.

⁴¹ Ali İmran, 3/42

⁴² Ay, “Kuran’da Gençler ve Gençlik Değerleri”, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi II*, s. 33-34.

⁴³ Osman Pazarlı, *İslam’da Ahlak*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972, s. 304

⁴⁴ Ahzab, 33/53.

⁴⁵ Buhari, Edeb, 73, 77.

⁴⁶ Günay, *Kur’an’da Gençlik ve Gençler*, s. 110-111.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

özel olarak zikredilmektedir. Hz. Muhammed ve Hz. İbrahim'in örnek olarak gösterilmesinin sebebi ise sağlam inançlı olmaları, inançsız insanlarla aralarına mesafe koymaları ve Allah'a tevekkül etmeleridir.⁴⁷

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yahya⁴⁸ ve Hz. İsa'nın⁴⁹ örnek şahsiyetlerine, hikmet sahibi oluşlarına, anne babalarına karşı iyi davranmalarına ve taşıdıkları yüce ahlâka vurgu yapılmaktadır.

e- Cesaret ve Sıkıntılara Tahammül

Gerek İslam'dan önceki dönemde gerekse İslam'ın doğuşu ve yayılışı sırasında ilk inananlar arasında gençlerin çoğunlukta olması dikkat çekicidir. Nitekim Hz. İbrahim'in, döneminin büyük siyasi gücünü karşısına alarak, içinde bulunduğu toplum nezdinde tanrılar olarak bilinen putları kırması,⁵⁰ kendilerine bir kötülük yapılmasından korktuklarından hiç kimsenin inanmaya cesaret edemediği bir yerde gençlerin öne çıkarak Tanrılık iddiası taşıyan Firavun'un karşısına çıkabilmeleri⁵¹ ve Ashab-ı Kehf olarak bilinen gençlerin inançlarını yaşamak amacıyla yurtlarını terk etmeleri ayrı bir cesaret, metanet ve kararlılık örneğidir.⁵²

Aynı şekilde Hz. Peygamber döneminde ilk inananlar arasında yer alan gençlerin İslam'ın ilk yayılış yıllarında gösterdikleri kahramanlıklar, yaşadıkları zorluklar ve çektikleri sıkıntılar üzerinde durulmaya değerdir.⁵³

B- Hadislerde Gençlik Dönemi ve Özellikleri

Arapça'da gençlik dönemini ifade eden pek çok kavram bulunmakla beraber hadislerde sıklıkla fetâ,⁵⁴ fityan,⁵⁵ şâbb,⁵⁶ ve şebâb⁵⁷ kelimeleri kullanılmıştır. Şâbb, buluş çağına ulaşmış olmakla birlikte olgunluk yaşına erişmemiş kişi olarak tarif edilmiştir. Şebâb kelimesi de şâbb'ın çoğuludur.⁵⁸ Fetâ kelimesi ise mürâhık ile erkeklik (rüculet) arasında gençlik döneminin henüz başındaki genç anlamına gelmektedir.⁵⁹ Ancak mürâhık kelimesinin rüşd çağına yaklaşmış kişi, rüculet kelimesinin de erkeğin sahip olduğu olgunluk sıfatları anlamına geldiği kabul edilirse⁶⁰ fetânın buluşa yaklaşmış çocukluk dönemiyle olgunluk dönemini ihtiva ettiği görülmektedir. Bu dönem buluş ile başlayan 30-35 hatta 40 yaşına kadar devam eden dönemi kapsamaktadır.

Hz. Peygamber gençliğe ayrı bir önem vermiştir. Çocukları hafife almamış, onlara yetişkin bir insan gibi selam vermiş⁶¹ ve böylece geleceğin gençlerine ne kadar önemli birer insan oldukları duygusunu yaşatmıştır. Gençler İslami tebliğde çok önemli vazifeler alacaklarından onları hür düşünmeye, yararlı şeylerden çekinmeden istifade etmeye ve sonucu ne olursa olsun doğru bildiğini cesaretle ifadeye teşvik etmiş⁶² ve bu sayede onların kişilik sahibi olmalarını sağlamıştır.

⁴⁷ Mümtetine, 60/4-6.

⁴⁸ Meryem, 19/12-15.

⁴⁹ Meryem, 19/ 30-33.

⁵⁰ Enbiya, 21/28

⁵¹ Yûnus, 10/83.

⁵² Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 156-157.

⁵³ Seyfullah Kara, *Peygamber Döneminde Gençlik*, Ağaç Yayınları, İstanbul, 2003, s.41.

⁵⁴ Buhari, Enbiya, 54.

⁵⁵ İbn Mace, Mukaddime, 9.

⁵⁶ Buhari, Rikak, 5; Ebu Davut, Taharet, 137.

⁵⁷ İbn Mace, Nikâh, 1.

⁵⁸ Muhammed Ali en-Neccar, *el-Mucem 'ul-Vasit*, (Haz. İbrahim Mustafa vd.), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1996, s. 470.

⁵⁹ en-Neccar, *el-Mucem 'ul-Vasit*, s. 673

⁶⁰ en-Neccar, *el-Mucem 'ul-Vasit*, s. 332, 378.

⁶¹ Buhari, Kitabu'l-İsti'zan, 15.

⁶² Hökelekli, "Hz. Peygamber'in Çocuk ve Gençlere Yaklaşımı", *Hz. Muhammed ve Gençlik*, TDV Yayınları, Ankara, 1995, s. 55.

Gençlik dönemi ile ilgili hadisler incelendiğinde bu döneme ait bir takım genel özellikler sıralamak mümkündür:

a- Sorumluluk Bilinci

Ergenlik ve gençlik döneminde bireyde, başkalarına yardım, zor durumda olanlara karşı acıma duygusu, vicdan ve ahlaki sorumluluk en yüksek düzeye ulaşır. Kişi kendini denetleyebilir ve bunun sonucu olarak hak ve adalet duygusu bu dönemde güçlenir. Birey bu dönemde yalnız kendini değil başkalarını da dikkate alan yüksek düzeyde bir ahlâki yargı geliştirir.⁶³

İslam'a göre insan başboş yaratılmamış,⁶⁴ belirli bir olgunluk çağına gelince dini ve dünyevi görevleri yerine getirmekle sorumlu tutulmuştur. Kur'an'ın insana yüklediği ahlak ilkeleri içerisinde sorumluluk ve nefis kontrolü önde gelmektedir.⁶⁵ Pek çok hadiste sorumluluk yaşının buluş ile başladığı ifade edilerek buluşa ermeden ölen çocukların “fitrat” üzere öldükleri ve cennete gidecekleri belirtilmektedir.⁶⁶

İslâm hukukunda, buluşla birlikte kişinin yeterince aklî yetkinlik kazandığı var sayıldığı için, aksini gösteren bir delil olmadıkça, akıl ve buluş ile tam edâ ehliyeti kazanacağına hükmedilmiş⁶⁷ ve böylece kişinin sorumluluk dönemine girdiği kabul edilmiştir.

İslam'da buluşa eren gencin hukuken görev ve sorumluluk almasına imkân tanınması, onu hükmi bir şahsiyet olarak kabul etmek ve bir birey olarak onaylamak anlamına gelmesi açısından oldukça önemlidir. Böylece İslam, gencin başta kendisi olmak üzere ailesi, içinde yaşadığı toplum, tüm insanlık ve alemlerin sahibi Yüce Yaratıcıya karşı görev ve sorumluluklarının bilincine varmasını sağlamaktadır.⁶⁸

Gençlere sorumluluk yüklemek; benliklerinin gelişmesini, becerilerinin artmasını ve büyük bir insan gibi hareket etmelerinin hızlanmasını sağlayan etkenlerdendir. Bu yüzden Allah Resulü, gençlere değer vermiş ve sorumluluklar yüklemiştir. Bu manada o 25 yaşında bir genç olan Mus'ab b. Umeyr'i Medine'ye öğretmen olarak göndermiş,⁶⁹ Muaz b. Cebel-i henüz 21 yaşında iken Yemen'e kadı ve öğretmen olarak tayin etmiş,⁷⁰ Rumlarla savaşması için hazırladığı ordunun başına 18 yaşında olan Üsame b. Zeyd'i getirmiştir.⁷¹

Hz. Peygamber'in, Zeyd b. Sabit, Üsame b. Zeyd, Abdullah b. Amr b. El-As, Abdullah b. Mesut, Abdurrahman b. Avf, Muaz b. Cebel ve Hz. Ali gibi gençlere ilmi, askeri, idari, siyasi ve sosyal alanlarda çok önemli vazifeler vermesi⁷² onlara verdiği değeri göstermesi açısından son derece önemlidir.

b- Cinsi Arzuların Yoğunluğu

Gençlik döneminin en önemli özelliklerinden biri cinsel bilincin uyanması ve cinsel olgunlaşmanın meydana gelmesidir. Cinsel olgunlaşma ile birlikte insan çocuk sahibi olabilme kabiliyetine kavuşur. Cinsel olgunlaşma, aynı zamanda cinsel dürtülerin, şehvi arzuların ve cinsel tatmin arayışlarının da ortaya çıkması anlamına gelir. Cinsel duygu ve heyecanların coştığı bu

⁶³ Mehmet Zeki Aydın, *Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008, s. 46-47.

⁶⁴ Kıyamet, 75/36.

⁶⁵ Abdullah Özbek, “Kur'an'ın Eğitim Felsefesi”, *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu I*, İlmî Neşriyat, Şanlıurfa, 1994, s.79.

⁶⁶ Buhari, Ta'bir, 48, Ezân, 156, Cihâd, 4, Enbiya, 8, Edeb, 69; Tirmizî, Rü'ya, 10.

⁶⁷ Ali Bardakoğlu, “Ehliyet”, *DİA*, C. 10, TDV Yayınları, İstanbul, 1994, s. 537.

⁶⁸ Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 170.

⁶⁹ Komisyon, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yayınları, C. I, İstanbul, 1986, s. 248.

⁷⁰ Ebu Davud, *Kitabu'l-Kada*, 11.

⁷¹ Said Abdulazim, *Çocuk Yetiştirmede Nebevi Yöntem (10 Yaş ve Üzeri)*, PolenYayınları, İstanbul, 2007, s. 102.

⁷² Komisyon, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, s. 387.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

dönemde genç bazen nefesine hakim olmakta güçlük çekebilir.⁷³ Nitekim cinsel duyguları yoğun olarak yaşayan bir genç Peygamber Efendimize gelerek ondan zina yapmak için izin bile isteyebilmiştir.⁷⁴

Gençlik çağının cinsel isteklerin en yoğun olduğu dönem olması hasebiyle Hz. Peygamber gençleri evlenmeye teşvik etmiştir. “Ey gençler topluluğu! Sizden kimin evlenmeye gücü yetiyorsa hemen evlensin. Zira evlilik gözü kötülük peşinde gitmekten alıkoyucu ve insanın iffet ve namusunu daha çok koruyucudur”⁷⁵ buyurmuştur.

Hz. Peygamber, gayrı meşru yollarla cinsel tatmin peşinde koşmayan gençleri Allah'ın sevdiği ve beğendiği insanlar olarak takdim ederek⁷⁶ nefesine hâkim olan gençleri övmüş ve insandaki cinsel arzunun evlilik ilişkisiyle meşru yoldan tatmin edilmesini istemiştir.

c- Genç Yaşta Çokça İbadet Etme Arzusu

Gençlik dönemi, bağımsızlık duygularının ve aşırı eğilimlerin ortaya çıktığı bir dönem olarak bilinir. Gençlerin, içinde buldukları dönemin bir özelliği olarak fitrata yakın olmanın verdiği bir hisle yüce Yaratacıya olan yönelimleri, kendilerine engel oluyor endişesiyle nefsi arzularını temelden yok etmeyi bile göze alacak kadar ciddi ve şiddetli olabilmektedir. Gençlik döneminde etkinlik kazanan zihinsel ve duygusal güçler, gencin aşkın bir alana açılımını sağlar. Onun sonsuzla ilişkiye girmesine neden olur. Bu da, tabiatı gereği insan davranışlarında aşırılık eğilimini beraberinde getirir.⁷⁷

Hz. Peygamber döneminde de gençler arasında aşırı eğilimler olmuştur. Bu eğilimleri nedeniyle gençler, aşırı zühde dayanan bir hayat yaşamaya yönelmişlerdir. Allah Resulü dini duyarlılıkları son derece güçlü olan bu gençlerle yakından ilgilenmiş ve onları bu tutumlarından vazgeçmeleri konusunda uyarmıştır. Bu aşırı zühd eğilimi taşıyan gençler arasında Abdullah b. Amr b. el-As, Ebu'd-Derda, Hz Ali gibi isimler yer almaktadır. Kendilerini Allah rızasını kazanmak için geceleri namaz kılıp gündüzleri oruç tutmaya ve kadınlarını terk etmeye azmeden bu gençlerin davranışlarını tasvip etmeyen Hz. Peygamber, onlara kendi sünnetine uygun bir hayat sürmelerini tavsiye etmiştir.⁷⁸

Hz. Peygamber döneminde genç yaşta çokça ibadet eden gençlerle ilgili başka örnekler de verebiliriz. Örneğin, Abdullah b. Amr b. el-As Kur'an-ı bir gecede okumuş,⁷⁹ Abdullah b. Mes'ud bekârlığında gece-gündüz mescidi kendine mekan tutmuş,⁸⁰ Abdullah b. Ömer Hz. Peygamber'in “Allah ne iyi bir insandır” övgüsüne mazhar olmuş ve Allah'ı anmak için geceleri çok az uyumuştur.⁸¹

d- Fizyolojik Olgunluk ve Dinamizm

Ergenlikle birlikte genç, fizyolojik açıdan olgun bir insanın ortalama özelliklerine sahip olur. Fizyolojik gelişme ile birlikte yetişkin görevlerini yerine getirmeye başlar. Bunlardan özellikle askerlik gibi güç, kuvvet, canlılık ve hareket gerektiren görevler gençlerin ilgi ve istihdam alanı olurlar.⁸²

⁷³ Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 179.

⁷⁴ İbn Hanbel, V, 256-257.

⁷⁵ Buhari, Nikâh, 2, 3; Müslim, Nikâh, 1, 3; İbn Mace, Nikâh, 1; Nesâî, Nikâh, 3.

⁷⁶ İbn Hanbel, IV, 151.

⁷⁷ Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 177.

⁷⁸ Buhari, Nikâh, 1.

⁷⁹ İbn Mâce, İkametü's-Salâ, 178; İbn Hanbel, II, 163, 199.

⁸⁰ Ebu Davud, Tahare, 137.

⁸¹ Buhari, Ta'bir, 35, 36.

⁸² Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 184.

Hız. Peygamber askerliğe kabulde fizyolojik olgunluğu gözetmiş,⁸³ gençlerin enerjik yapılarından değişik alanlarda yararlanmışır.⁸⁴ Gençler bu tür görevleri gönüllü olarak kabul etmişler,⁸⁵ ordu komutanlığı gibi önemli görevler üstlenmişler⁸⁶ ve yaptıkları önemli işlerle Hız. Peygamberin övgüsünü kazanmışlardır.⁸⁷

e- Genç Yaşta İlim Öğrenme İsteği

Hız. Peygamber, genç yaşta ilimle meşgul olanları övmüş, Allah katındaki değerlerinin artacağını söylemiş ve onları uhrevî mükâfatlarla müjdelemiştir.⁸⁸

Hız. Peygamber, gençlerin ilim alanında yetişmelerine büyük önem vermiştir. Zekâ ve kabiliyetine güvendiği gençlerin ilimde uzmanlaşmaları için bütün engelleri kaldırmıştır. Vahiy katiplerini genel olarak gençler arasından seçmiş ve İslam'a davet mektuplarını gençlere yazdırmıştır. Bazı gençleri Süryanice ve İbranice gibi o gün çok ihtiyaç duyulan yabancı dilleri öğrenmeye teşvik etmiştir. Bu konuda, kendisiyle Yahudiler arasında elçilik yapmak üzere Zeyd b. Sabit'i görevlendirmiştir. Kendisi henüz hayatta iken, Hız. Ali, Abdurrahman b. Avf, Abdullah b. Mes'ud, Zeyd b. Sabit gibi bazı genç sahabelerin fetva vermelerine müsaade etmiştir.⁸⁹

Hız. Peygamber bazen gençleri överek onları daha çok ilim öğrenmeye teşvik etmiştir. Nitekim, Muaz b. Cebel hakkında: "Ümmetimin içinde helâl ve haramı en iyi bilen Muaz'dır" buyurmuştur.⁹⁰

Cündüb b. Abdullah'ın, "biz ergenlik çağındaki bir grup genç Resulullah ile beraberdik. Kur'an-ı öğrenmezden önce imanı öğrendik. Sonra da Kur'an-ı öğrendik. Kur'an sayesinde imanımız daha da arttı"⁹¹ şeklindeki sözleri Hız. Peygamber döneminde gençlerin ilmi faaliyetler içerisinde olduğunu göstermektedir.

Yine Peygamberimizin İbn Abbas hakkında o henüz bir çocukken "Allah'ım onu dinde fakih kıl ve ona te'vili öğret"⁹² diye dua etmesi küçük yaşta ilme ve ilim öğrenmeye verilen değeri ortaya koymasından önemlidir.

f- Doğruluk ve Adalet Duygusu

Ahlâkî idealizm hisleriyle bütün temel ahlâkî ve insani erdemlere karşı kuvvetli bağlılık duyan ergenlik dönemi genci, en çok doğruluk ve adalet duygularını içinde taşır. Gittikçe gelişip büyüyen doğruluk ve adalet özlemlerine yakın ve uzak çevresinden cevaplar arar. Hız. Peygamber gençlerin bu özelliklerini iyi tespit ettiğinden İslam'ın yayılışı sırasında onları İslam'ı kabul eden yerlere kadı tayin etmiştir.⁹³

Nitekim Hız. Peygamber genç yaşta Hız. Ali'yi Yemen'e kadı olarak tayin etmiş ve başarılı olması için dua ederek onu cesaretlendirmiştir.⁹⁴

⁸³ Buhari, Şehâdât, 18, Megazî, 29, Müslim, İmâret, 91.

⁸⁴ Ebû Dâvûd, Cihad, 144-145.

⁸⁵ Müslim, İmâret, 134; Ebû Dâvûd, Cihad, 177.

⁸⁶ Buhârî, Meğazi, 42, 87, Ahkâm, 33; Müslim, Fezailu'l-Ashab, 17.

⁸⁷ Tirmizî, Edeb, 61, Menâkıb, 27.

⁸⁸ Ali bin Ebî Bekr bin Süleymân Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabi, Beyrut, 1982, s. 125.

⁸⁹ Hökelekli, "Hız. Peygamber'in Çocuk ve Gençlere Yaklaşımı", *Hız. Muhammed ve Gençlik*, s. 54.

⁹⁰ Tirmizî, Menakıb, 33.

⁹¹ İbn Mâce, Mukaddime, 9.

⁹² İbn Hanbel, I, 214, 269.

⁹³ Gündüz, *İslam, Gençlik ve Din Eğitimi*, s. 182-183.

⁹⁴ Ebu Davut, Akdiye, 6; İbn Mâce, Ahkam, 1.

Sonuç

Yüce Allah Kur'an'da peygamberlerin ve inançlı kimselerin gençlik dönemlerinde yaşadığı olayları anlatarak etkileyici örnekler vermektedir. Hz. İbrahim'in tevhid mücadelesini, Hz. Yusuf'un sabır ve iffetini, Hz. Şuayb'ın kızlarının edep ve hayâsını, Hz. Musa'nın delikanlı tavrını, kendilerine bir kötülük yapılmasından korktuklarından hiç kimsenin inanmaya cesaret edemediği bir ortamda gençlerin öne çıkarak Tanrılık iddiası taşıyan Firavun'un karşısına çıkmalarını, Ashab-ı Kehf'in inançlarındaki cesaret, metanet ve kararlılığını ve Hz. Meryem'in iffetini ayetlerde açıkça görebilmekteyiz. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de, peygamberlerin ve inançlı kimselerin gençlik dönemlerinde yaşadığı olaylardan örnekler vererek gençlik için bir model ortaya koymaktadır.

Hadislerde de gençlik için örneklerin var olduğunu görmekteyiz. İslam'ın ilk tebliğ edildiği yıllarda, dini kabul edenler gençler olmuştur. Gençler ilmi, askeri, idari, siyasi ve sosyal alanlarda çok önemli görev ve sorumluluklar üstlenmişlerdir. O dönemde gençler toplum hayatında büyük sorumluluklar yüklenerek devlet görevlerinde bulunmuşlardır.

Gençler yaşamlarında kendilerini yönlendirecek model arayışı içerisinde. Bir arayış içerisinde olan ve yön bulmak isteyen gençlere değer verilmeli, Kur'an ve Sünnette gençlikle ilgili değerler öğretilmeli, Kur'an ve sünnetten örnekler sunulmalıdır. Gençler; inançlı, yüksek ahlak sahibi, milli ve manevi değerlerine sıkı sıkıya bağlı, görev ve sorumluluk bilincine sahip kişiler olarak yetiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- ABDULAZİM, Said, Çocuk Yetiştirmede Nebevi Yöntem (10 Yaş ve Üzeri), Polen Yayınları, İstanbul, 2007.
- ALGÜL, Hüseyin, "İnsani İlişkiler Açısından Hz. Muhammed", Hz. Muhammed ve Gençlik, TDV Yayınları, Ankara, 1995.
- AY, Mehmet Emin, "Kuran'da Gençlik ve Gençlik Değerleri", Gençlik Dönemi ve Eğitimi II, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2003.
- AYDIN, Mehmet Zeki, Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008.
- BARDAKOĞLU, Ali, "Ehliyet", DİA, C.10, İstanbul, 1994.
- BUHARİ, Ebu Abdillâh Muhammed b. İsmail, Camius-Sahih, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1993.
- ÇAĞRICI, Mustafa, "İffet", DİA, İFAV Yayınları, C. 21, İstanbul, 1989.
- ÇAĞRICI, "Haya", DİA, İFAV Yayınları, C. 16, İstanbul, 1997.
- EBU DAVUD, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistani, Sünen, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1993.
- GÜNAY, İlhami, Kur'an'da Gençlik ve Gençler, Pınar Yayınları, İstanbul, 2010.
- GÜNDÜZ, Turgay, İslam Gençlik ve Din Eğitimi, Düşünce Kitabevi, Bursa, 2002.
- HEYSEMİ, Ali bin Ebî Bekr bin Süleymân, Mecmeu'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabi, Beyrut, 1982.
- HÖKELEKLİ, Hayati, "Hz. Peygamber'in Çocuk ve Gençlere Yaklaşımı", Hz. Muhammed ve Gençlik, TDV Yayınları, Ankara, 1995.
- HÖKELEKLİ, Din Psikolojisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993.
- İBN HANBEL, Ahmet, Müsned, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

- İBN HİŞAM, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik, Es-Sîretü'n-Nebeviyye, Daru'l-Fikr, Mısır, 1357.
- İBN MACE, Muhammed b. Yezid el-Kazvini, Sünen, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1993.
- İBN MANZUR, Ebul Fadl Cemaleddin Muhammed, Lisan'ül Arab, Beyrut, ty.
- İSFEHANİ, Ebul-Kasım Hüseyin bin Muhammed Ragıb, el-Müfredat fi'l-Garibil-Kuran (thk. Muhammed Seyyid Geylani), Darül-Marife, Beyrut, ty.
- KARA, Seyfullah, Peygamber Döneminde Gençlik, Ağaç Yayınları, İstanbul, 2003.
- KULA, M. Naci, "Gençlerimize Peygamberimizi Nasıl Anlatalım", Hz. Muhammed ve Gençlik, TDV Yayınları, Ankara, 1995.
- KULA, "Gençlik Döneminde Kimlik ve Din", Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi (Edt. Hayati Hökelekli), Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2002.
- KURT, Abdurrahman, Sosyal İman: İmanın Toplumsal Yansıması, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 2001.
- KOMİSYON, Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, Çağ Yayınları, İstanbul, 1986.
- MÜSLİM, Ebul- Huseyin b. Haccac, Camiu's-Sahih. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1993.
- NECCAR, Muhammed Ali, el-Mucem'ul-Vasit, (Haz. İbrahim Mustafa vd.), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1996.
- NESAİ, Ahmed b. Şuayb, Sünen. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981
- ÖZBEK, Abdullah, "Kuran'ın Eğitim Felsefesi", İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu, İlmî Neşriyat, Şanlıurfa, 1994.
- PAZARLI, Osman, İslam'da Ahlak, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1972.
- SANEMOĞLU, Nuray, Gelişim, Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2010.
- TİRMİZİ, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Serve, Sünen, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1993.
- VERGOTE, Antoine, "Ergenlikte Din", (Çev. Erdoğan Fırat), AÜİF Dergisi, C. 24, Ankara, 1953.
- WATT, Montgomery, Hz. Muhammed Mekke' de, (Çev. Rami Ayas-Azmi Yüksel), AÜİF Yayınları, Ankara, 1986.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay, Gençlik Çağı, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1990.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

